

АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ ТА ЕТИКА

НЕСТОРУК Наталя Анатоліївна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики викладання,
Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Бахмут, Україна*

ШАРКО Альбіна Анатоліївна

*старший викладач кафедри германської філології,
Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Бахмут, Україна*

Актуальність презентованої теми зумовлюється впливом педагогічного такту та етики на навчально-виховний процес та його ефективність. Важливими факторами впливу педагогічного спілкування на здобувачів освіти є емоційний стан обох учасників освітнього процесу. Підтвердження цьому знаходимо у педагогічній спадщині Ш. О. Амонашвілі, А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського, С. Т. Шацького, тощо. Особливий внесок у розробку питань педагогічного такту та етики внесли В. І. Андреев, Н. М. Баранов, Д. А. Белухин, П. Ф. Каптерев, Т. В. Мішаткіна, В. Л. Ортинський, В. І. Писаренко, І. В. Страхов, І. І. Чернокозов та інші. Вони стверджували, що моральна свідомість педагога формується, по суті, також стихійно, як і будь-якого іншого члена суспільства. На сьогоднішній день педагог засвоює норми моралі і усвідомлює цілі самовиховання, саморозвитку, самоздійснення в гуманістичній системі цінностей, проходячи звичайні етапи соціалізації: сім'я, дошкільні установи, школа, вуз. Розвиток професійної моральності в вищих навчальних закладах і на курсах підвищення кваліфікації не забезпечує постійного цілеспрямованого розвитку педагогічного такту та

етики викладача в достатній мірі. Отже, виникає необхідність у аналізі змісту основних категорій педагогічної етики й такту з урахуванням сучасних глобалізаційних процесів в суспільстві сьогодення, як актуальних аспектів комунікативних стратегій.

Підвищення якості навчально-виховної діяльності передбачає створення умов, необхідних для цілеспрямованого розвитку педагогічного такту та етики вчителя. За визначенням В. Л. Ортинського педагогічний такт – це педагогічно грамотне спілкування в складних педагогічних ситуаціях, уміння знайти педагогічно доцільний і ефективний спосіб впливу, відчуття міри, швидкість реакції, здатність швидко оцінювати ситуацію і знаходити оптимальне рішення (Ординський). К. Д. Ушинський розглядав педагогічний такт як «почуття міри, необхідне для успіху в здійсненні виховного впливу» (Ушинський, 1990: 31). Як моральна категорія, такт здійснює регулювання взаємовідносин людей. Педагогічний такт є показником майстерності педагога і відображає рівень його педагогічної культури в цілому, тому дана моральна категорія так хвилює сучасне суспільство. Педагогічний такт завжди йде поряд з педагогічною етикою. В підручнику Н. М. Баранова «Етика: предмет і значення» знаходимо таке її визначення: етика – галузь філософських знань, наука про мораль, що осмислює, узагальнює, систематизує історію становлення і розвитку етичних теорій, концепцій, які обґрунтовували природу, суть, специфіку, функції моралі, закономірності її розвитку і функціонування, взаємозв'язок з іншими формами духовного та матеріального життя людей (Баранов). Без знання теорії моралі сьогодні не може бути повноцінною професійна підготовка майбутнього фахівця-педагога. Такт та етика тісно взаємопов'язані одне з одним. Їх головним завданням є досягнення психологічного комфорту в освітньому процесі, що в свою чергу є необхідною умовою його ефективності. Викладач має повсякчас підвищувати свій професіоналізм в тому числі і в знаннях психології і бути готовим до того, що можуть виникнути конфліктні ситуації. Це передбачає цілий набір знань та навичок, якими має володіти педагог. До них належить: знання психології та зокрема

конфліктології, стресостійкість, вміння відстоювати свою точку зору, але в той же час готовність йти на компроміс. Педагогічний такт та етика також передбачають вміння впливати на здобувачів освіти, але в той же час знати міру. Суть полягає в умінні завоювати та втримати авторитет. Це досягається перш за все особистою повагою до себе та здобувачів освіти. Якщо викладач не поважає себе, то буде невелика ймовірність того, що його будуть поважати інші. Отже, аби здійснювати вплив на здобувачів освіти викладач насамперед має виховати і підтримувати повагу до себе. Окрім всього іншого викладач має розвивати в собі швидкість реакції. Це означає оперативне реагування на подразники. Дуже важливо, щоб педагог міг проявляти емпатичний інтерес та особисте співчуття. Це буде сприяти емоційному розвантаженню, підтримуватиме гармонійну атмосферу у відносинах викладачів та здобувачів освіти. Також викладач має адекватно визначити ціннісні аспекти ставлення до себе та до інших. Необхідно чітко визначити власні принципи викладацької діяльності та сумлінно їх дотримуватись. Безсумнівно у педагогічному спілкуванні надзвичайно важливою є установка вчителя. Саме вона завдяки багаторазовому повторенню може опосередковувати активну взаємодію здобувачів та соціального середовища. Отже, сутність педагогічного впливу полягає в діяльності педагога задля позитивних змін у поведінці або психологічних характеристик здобувачів освіти.

Таким чином, педагогічне спілкування з дотриманням норм педагогічного такту та етики, як актуальних аспектів комунікативних стратегій ефективного освітнього середовища, може виступати одним із методів чи засобів впливу на суб'єктів навчально-виховного процесу.

Література

1. Баранов Н. М. Етика: предмет і значення. URL : https://pidru4niki.com/81023/etika_ta_estetika/etika_predmet_znachenya#62. (дата звернення: 20.05.2021).

2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. URL : <https://subject.com.ua/pdf/254.pdf> (дата звернення: 21.05.2021).

3. Ушинський К. Д. Педагогические сочинения в шести томах. Москва : Педагогика, 1990. 528 с.